

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

Savet Republičke radiodifuzne agencije, na sednici održanoj 5. septembra 2012. godine, pokrenuo je postupke oduzimanja dozvole pre isteka roka na koji je izdata protiv 35 emitera koji u dužem periodu nisu izmirivali naknadu za emitovanje programa. Podsetimo, članom 61. Zakona o radiodifuziji predviđeno je da dozvola za emitovanje programa prestaje da važi i pre isteka vremena na koje je izdata, između ostalog, i ako emiter, i pored izrečene opomene u pisanoj formi, ne izmiri obavezu plaćanja naknade za dozvolu za emitovanje programa. Zakon propisuje da Agencija odluku o oduzimanju dozvole donosi u postupku koji mora biti zasnovan na principima objektivnosti i nepristrasnosti, a u toku sprovođenja postupka emiteru mora biti omogućeno da se izjasni o činjenicama koje su povod za sprovođenje postupka. Predstavnik emitera ima pravo da prisustvuje sednici Saveta na kojoj se raspravlja o oduzimanju dozvole i da i tom prilikom usmeno iznese odbranu. Sama odluka Saveta o oduzimanju dozvole donosi se dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja članova Saveta i mora biti obrazložena. Emiter kome je oduzeta dozvola ima pravo da, u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke Saveta, Savetu podnese prigovor. Protiv odluke Saveta donete po prigovoru može se pokrenuti upravni spor. Inače, sama naknada plaća se za dobijeno pravo na emitovanje i uplaćuje se na račun Agencije. Njenu visinu utvrđuje Agencija, uz saglasnost Vlade Republike Srbije, a na osnovu broja stanovnika na području na kome se emituje program i porekla i vrste programa koji se emituje, kao kriterijuma. Ekonomska kriza je kreirala situaciju u kojoj mnogi emiteri više nisu u stanju da plaćaju naknade. Međutim, i pre krize, medijska i novinarska udruženja, a posebno ANEM, ukazivali su da iznosi naknada nisu određeni shodno onome što bi trebalo da im bude svrha, a svrha bi trebalo da bude pokrivanje troškova regulacije. Ukupni iznosi naplaćenih naknada, posebno pre početka krize, daleko su prevazilazili trošak regulacije, a ostvareni viškovi su uplaćivani u budžet, umesto da iznosi naknada ili budu smanjeni, ili da se ostvareni viškovi namenski usmere na medijske projekte od javnog značaja.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)

Republička agencija za elektronske komunikacije objavila je 11. septembra aktuelni spisak piratskih emitera na kome se sada nalazi ukupno 35 emitera, među kojima je i dalje, jedna praktično nacionalna radio mreža od deset predajnika. Od 35 emitera sa spiska, dve su televizijske i trideset tri radio stanice. Najgora situacija je i dalje u Novom Sadu, u kome je zabeleženo čak 9 piratskih radio stanica, uz još nekoliko u blizini grada. Istovremeno, mediji su preneli da je u Valjevu Ratel kontrolu vršio zajedno sa lokalnom policijom, a da je kontrola bila usmerena na lokalne televizije „Marš“ i „Valjevo kronik“, koje su u dužem periodu neovlašćeno emitovale televizijski program. Protiv odgovornih u ove dve televizije, Osnovnom tužilaštvu u Valjevu podnete su krivične prijave zbog sumnje da su izvršili krivično delo neovlašćeno bavljenje delatnošću iz člana 353 Krivičnog zakonika. Krivični zakonik, naime, predviđa da će se onaj, ko se neovlašćeno i za nagradu bavi delatnošću za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donetim na osnovu zakona potrebna dozvola nadležnog organa, kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine. Mediji su preneli i da su u Zrenjaninu, lica ovlašćena za prinudno izvršenje odluka Saveta Republičke radiodifuzne agencije, sprečena u nameri da izvrše rešenje kojim je zrenjaninskoj televiziji KTV zabranjeno emitovanje programa. Sprečila ih je grupa građana koja se predstavila kao „gledaoci televizije“ a njih je predvodila vlasnica KTV, Dana Radić. Prethodno je Republička agencija za elektronske komunikacije utvrdila da KTV emituje program na 32. UHF kanalu, a Republička radiodifuzna agencija tvrdi da nikada ovoj televiziji nije izdala dozvolu za emitovanje programa na tom kanalu, odnosno da za taj kanal nije ni raspisivan javni konkurs. Događaj iz Zrenjanina svedoči da nadležni u Srbiji još uvek nisu pronašli jedinstven mehanizam i proceduru kojom bi efikasno sprovodili svoje odluke i sklanjali piratske emitere iz etra.

DRŽAVNI ORGANI

3. Ministarstvo kulture i informisanja

Otvarajući regionalnu konferenciju o slobodi medija u jugoistočnoj Evropi, koja je održana u Beogradu od 21.9. do 22.9.2012, ministar kulture Srbije, Bratislav Petković, najavio je redefinisavanje Medijske strategije i postepen izlazak države iz vlasništva u medijima, uz obaveznu transparentnost njihovog vlasništva. Kao prioritete svog ministarstva u medijskom sektoru, on je naveo jačanje i konsolidaciju postojećih javnih servisa, RTS-a i RTV-a, kao i rešavanje pitanja njihovog održivog i trajnog finansiranja. Petković je rekao da pitanje finansiranja mora biti

rešeno do proleća sledeće godine, a da će do tada verovatno morati da se interveniše iz budžeta, kako bi se RTS spasao.

Podsećamo da smo i u ovim izveštajima u više navrata pisali o nedostacima Medijske strategije. Oni nisu sporni, a i sama Medijska strategija je i inače u javnosti najčešće opisivana kao kompromis kojim niko nije bio do kraja zadovoljan, ali koji je pokrenuo s mrtve tačke dugo odlagano pitanje neophodne reforme u ovoj oblasti. U tom smislu, ako bi najavljeno redefinisane Medijske strategije trebalo da popravi njene nesumnjivo najspornije delove, kao što je onaj koji se odnosi na osnivanje regionalnih javnih servisa, ili drugi, koji se tiče sprečavanja nedozvoljene medijske koncentracije, onda tu nameru Ministarstva svakako treba pozdraviti. Nažalost, krajnje netransparentan način na koji je Ministarstvo krenulo u ovaj posao i odsustvo ikakvih kontakata i komunikacije sa medijskim i novinarskim udruženjima, u periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, ne ulivaju poverenje i krajnje su zabrinjavajući.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

4. *Organizacija muzičkih autora Srbije - Sokoj*

4.1. Sokoj je, u saopštenju objavljenom 12. septembra, obavestio javnost da su potpisani protokoli o saradnji sa reprezentativnim udruženjima korisnika – sa Unijom poslodavaca, Udruženjem informatičke delatnosti i ANEM-om, kao reprezentativnim udruženjem radiodifuznih emitera. Sokoj je saopštio da protokoli predstavljaju završnu fazu dugotrajnih napora da se iznosi autorskih naknada prilagode ekonomskim uslovima u kojima se posluje u Srbiji, a da se pri tome ne ugrozi sistem kolektivne zaštite autorskih muzičkih prava. Protokoli su rezultat višemesečnih pregovora, a predviđeno je da stupaju na snagu osmog dana nakon što budu objavljeni u Službenom glasniku Republike Srbije. Protokol zaključen sa ANEM-om objavljen je u Službenom glasniku Republike Srbije, broj 92, od 26. septembra 2012. ANEM je, sa svoje strane, saopštio da su Protokolom obezbeđeni značajni popusti i pogodnosti za plaćanje minimalne naknade za korišćenje muzičkih autorskih dela za 2012. godinu, kao i regulisano pitanje izmirivanja dugova iz prethodnog perioda. Prethodno je Sokoj, na osnovu mišljenja Komisije za autorsko i srodna prava iz decembra prošle godine, doneo Tarifu koja važi od 31. decembra prošle godine, i kojom su predviđena drastična povećanja minimalnih naknada. Zaključenim Protokolom, predviđeni su popusti na minimalne naknade, koji će se, u pojedinim slučajevima, kretati i do 75% u odnosu na važeću Tarifu, i pogodnosti koje se ogledaju u mogućnosti izmirivanja dugova iz prethodnog perioda u više rata, uz otpis kamata, ili njihovog

dela – u slučajevima u kojima je došlo do utuženja. Dogovorene popuste i pogodnosti će, pored članica ANEM-a, moći da koriste i sve druge radio i TV stanice, pod uslovom da imaju zaključen ugovor sa Sokojem, da uredno dostavljaju popise emitovanih dela, kao i da poštuju Protokolom predviđene rokove plaćanja. Ovi rokovi, za račun koji se odnosi na period od marta do kraja juna ove godine, neće biti kraći od 60 dana, a za mesečne račune koje će Sokoje nakon toga izdavati, neće biti kraći od 15 dana. Protokol predviđa da će sve radio i TV stanice koje plaćaju minimalnu naknadu, nezavisno od toga da li imaju dugove iz prethodnog perioda, naknadu plaćati umenjenu za 50% za period od 1. marta do 31. decembra ove godine. Popust od 50% na minimalnu naknadu, primenjivaće se preko regionalnih popusta tamo gde oni već postoje u skladu sa važećom Tarifom. Ovo praktično znači da će ukupni popusti iznositi 65% u istočnoj i južnoj Srbiji, 60% u zapadnoj i centralnoj, 55% u Vojvodini, odnosno 50% u Beogradu, Novom Sadu i turističkim centrima. Stanice civilnog sektora, koje već na osnovu Tarife imaju popust u odnosu na redovnu minimalnu naknadu u iznosu od 50%, moći će da kumuliraju popuste predviđene Tarifom i Protokolom, do ukupne visine popusta od 75%. Dodatno, Protokol predviđa, po prvi put, izjednačavanje stanica koje u lokalnim, nacionalno-mešovitim sredinama, emituju pretežni deo programa na jednom ili više manjinskih jezika, sa stanicama civilnog sektora, u mogućnosti korišćenja popusta. Sokoje će ovu pogodnost odobravati na osnovu potvrde Republičke radiodifuzne agencije da konkretna stanica pretežni deo programa emituje na jednom ili više manjinskih jezika. Neutuženi dugovi iz prethodnog perioda, moći će da budu plaćeni u više rata, bez kamata, do 31. marta iduće godine, na osnovu sporazuma koje će stanice pojedinačno zaključivati sa Sokojem. U istom roku, na rate će moći da se plate i utuženi iznosi, uvećani za sudske troškove, s tim da Protokol predviđa da će Sokoje otpisati 50% kamata na utužene iznose. Za predračune koje je Sokoje po novoj Tarifi već ispostavio za januar i februar ove godine, predviđeno je da će biti određen novi rok u kome će stanice moći da ih plate sa popustom od 20%. Dodatno, Protokol predviđa i da će Sokoje, tokom septembra i oktobra, za sve zainteresovane stanice obezbediti besplatnu obuku za korišćenje on-line portala za dostavljanje košuljica. ANEM i Sokoje će pratiti i evaluirati funkcionalnost portala, i uzimajući u obzir objektivnu mogućnost njegove primene od strane najvećeg broja stanica, zajednički utvrditi datum od kada će dostavljanje košuljica korišćenjem portala postati uslov za ostvarivanje popusta. Paralelno s ovim, ANEM i Sokoje će već tokom jeseni, analizirati efekte primene Protokola, u cilju postizanja novog sporazuma koji bi se odnosio na naknade u 2013. godini. U pregovorima koji su prethodili potpisivanju Protokola, posredovao je i Zavod za intelektualnu svojinu. Protokol predstavlja svojevrsan kompromis između Tarife naknada, koja je usvojena na predlog Sokoja, i koja je stupila na pravnu snagu nakon što je dobila pozitivno mišljenje Komisije za autorsko i srodna prava, s jedne strane, i realnosti, s druge. Protokol šalje i veoma jasnu poruku o tome da je Tarifa koja je dobila pozitivno mišljenje Komisije za autorsko i srodna prava, u toj meri neprimereno odredila najniže iznose naknada za iskorišćavanje predmeta

zaštite sa repertoara Sokoja (minimalne naknade), da je kreirala situaciju u kojoj je bilo neophodno ugovoriti popuste čak do 75%, da bi se sa njenom primenom uopšte otpočelo. Svakako da bi potpuna zamena, odnosno usvajanje nove, primerenije Tarife, bilo bolje rešenje od Protokola o popustima, ali bi Protokol mogao da predstavlja prvi korak u tom smeru.

4.2. Odlukom Privrednog apelacionog suda u Beogradu, odbijena je kao neosnovana žalba Sokoja na presudu Privrednog suda u Subotici u sporu između Sokoja i Javnog preduzeća Radio Subotica, koji se ticao prihoda koji ulaze u osnovicu za obračun naknade koju Radio Subotica plaća Sokoju. U ovom slučaju, Apelacioni sud je potvrdio odluku prvostepenog suda, po kojoj u osnovicu za obračun naknade koja se plaća Sokoju ne ulazi prihod Radio Subotice, ne ulaze subvencije i dotacije koje grad Subotica, kao osnivač javnog preduzeća, uplaćuje Radio Subotici za proizvodnju informativnog programa na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku. „Radio Subotica sve vreme tvrdi da subvencija od grada nema nikakve veze sa muzikom, niti da visina subvencije koju grad daje zavisi od muzičkog repertoara Radija“, izjavio je Toni Bedalov, direktor Radio Subotice. Bedalov kaže da je to potvrdio i grad, „jer je ugovorom između lokalne samouprave i Radija regulisano da grad subvencionise proizvodnju isključivo informativnog programa na tri jezika. Sokoj to nije hteo da uvaži godinama, a zadovoljni smo što je sud potvrdio naš stav“.

Pitanje osnovice za obračun naknada već godinama je sporno između Sokoja i emitera. Vođeni su i brojni sudski sporovi u kojima su sudovi donosili različite odluke. O čemu se zapravo radi. Zakon o autorskom i srodnim pravima predviđa da se, u slučaju emitovanja, Tarifa određuje, po pravilu, u procentualnom iznosu od prihoda koji korisnik ostvaruje obavljajući delatnost u okviru koje iskorišćava predmete zaštite. Problem nastaje u situaciji kada emiter prihod ostvaruje na različite načine, a ne samo emitovanjem. Stvari su potpuno jasne ako emiter, na primer, izdaje poslovni prostor u zakup i deo prihoda ostvaruje naplatom zakupnine. Deluje logično da deo prihoda koji emiter ostvaruje naplatom zakupnine, nije prihod ostvaren obavljanjem delatnost u okviru koje iskorišćava predmete zaštite, odnosno muziku. Razlika nekada, međutim, nije očigledna, ali ipak postoji. Na primer, prihod emitera koji je proizveo program i emitovao ga, ostvaren od reklama emitovanih u okviru tog programa, nesumnjivo ulazi u osnovicu. Pitanje je, međutim, šta se dešava ako emiter isti taj program ustupi drugom emiteru na emitovanje, odnosno da li prihod ostvaren od licencne naknade za ustupanje programa na emitovanje, ulazi u osnovicu. Naime, delatnost u okviru koje se iskorišćavaju predmeti zaštite je emitovanje, a ne produkcija. Da je to tako nesumnjivo, potvrđuje činjenica da nezavisne produkcije, one koje nemaju svoje televizijske ili radijske kanale, već samo proizvode programe i ustupaju ih drugima na emitovanje, uopšte ne plaćaju naknadu. Ako bi, u našem

slučaju, emiter ustupio program drugom emiteru na emitovanje i ako bi licencna naknada ostvarena po tom osnovu ušla u osnovicu, onda bi programi emitera na tržištu bili opterećeni troškovima kojima programi nezavisnih produkcija nisu opterećeni. Sve su ovo pitanja koja nisu do kraja rešena i redovno izazivaju nedoumice i nesuglasice u odnosima između emitera i kolektivnih organizacija. Subvencije i dotacije su samo deo problema. Čini se da ih je nužno posmatrati drugačije, odnosno da bi nužna linija razgraničenja da li ulaze u osnovicu za plaćanje naknade, morao da bude osnov po kome su dodeljene. Ako su dodeljene za emitovanje programa, nameće se odgovor da bi morale da uđu u osnovicu, bez obzira što se u konkretnom programu muzika ne koristi. Ako su pak dodeljene samo za produkciju, situacija bi mogla da bude i drugačija. Čini se da bi najlakše bilo napraviti distinkciju ako se proveriti način na koji su sredstva deljena. Ako se radilo o javnom konkursu na kome su mogle da učestvuju i nezavisne produkcije, a radio stanica dobila sredstva zato što je njena ponuda bila kvalitetnija, čini se da bi bilo osnova da konkretna subvencija ili dotacija ne uđe u osnovicu. Ako su pak sredstva dodeljena radio stanici upravo zato što program može i da emituje, odnosno ako nezavisne produkcije i inače nisu mogle da konkurišu upravo zbog toga što nemaju svoje kanale, onda se čini da konkretna subvencija ili dotacija ipak treba da uđe u prihod od emitovanja. U svakom slučaju, odluka Privrednog suda u Subotici i Privrednog apelacionog suda u Beogradu, važi samo u ovom konkretnom sporu i ne može se po automatizmu primeniti na sve sporne slučajeve koji postoje. Zato bi bilo važno razmišljati o preciznijoj regulaciji koja bi definitivno razgraničila šta ulazi, a šta ne ulazi u osnovicu za obračun naknade.